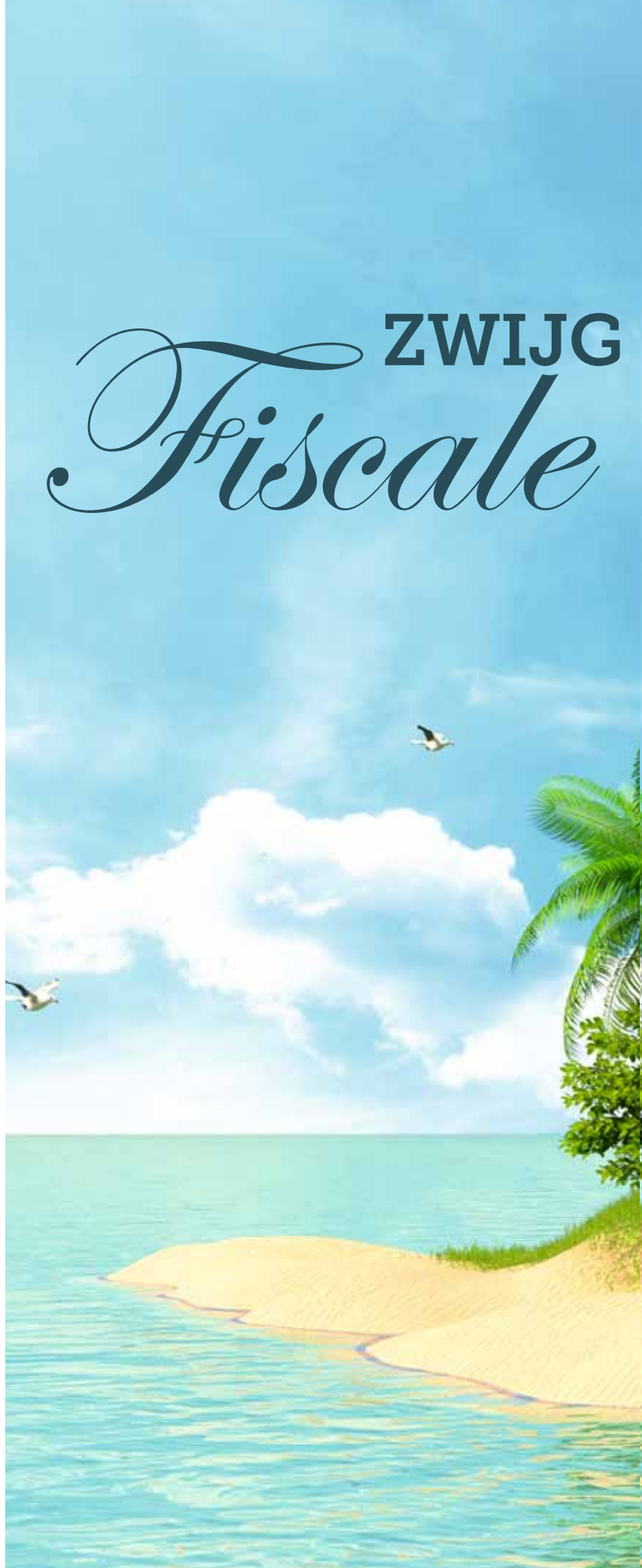

THEMA: *FOUT*

Tekst: Lex van Almelo Beeld: VRHL, Shutterstock

FOUT GELD

De maatschappij oordeelt steeds harder over offshore-constructies, ook al zijn die op zichzelf legaal. Probeer tegelijk maar eens een accountant of belastingadviseur te vinden die iets durft te zeggen over de grens tussen goed en fout in het belastingparadijs.

EN OVER *herpes*

ZWIJGEN OVER *Fiscale herpes*

Een rioolreiniger, een restauranthouder, een kantoormeubelmaker, een slager, een cadeau-shopeigenaar, stuwadoors, plantenkwekers en een raadsheer uit de belastingkamer van de Hoge Raad met zijn familie: allemaal gebruikten zij een offshore-constructie dankzij Mossack Fonseca. Door de uitgelekte gegevens van dit Panamese advieskantoor weten we dat er heel wat mkb-ondernemers zijn die geldstromen via het buitenland laten lopen; om belasting te besparen en te ontwijken.

Het is nog niet bekend in hoeverre daarbij sprake is van ontduiking en fraude; de Belastingdienst onderzoekt de uitgelekte gegevens nog. De fiscus wil over het onderzoek alleen maar zeggen dat ook de rol van de adviseurs wordt bekeken. Het BFT kondigde eind april al aan dat het de rol van een notaris van Ploum Lodder Princen onder de loep neemt, die opdook als passeerder van oprichtingsakten. Hangende het onderzoek is hij teruggetreden als voorzitter van de Rotterdamse maatschap. De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs royeerde rond dezelfde tijd twee leden vanwege hun dubbelrol. Zij gaven met hun trustkantoor Infintax niet alleen fiscaal advies over structuren, maar voerden ook de directie over opgerichte offshore-vennootschappen.

BESMET

In de zogenoemde Panama Papers zijn nog geen namen van accountants opgedoken. Wel nam het Openbaar Ministerie in 2014 de toenmalig bestuursvoorzitter van Baker Tilly Berk op de korrel. Hij zou als accountant met onder anderen een fiscalist en andere adviseurs een offshore-structuur hebben opgezet voor de eigenaar van een woondecoratiebedrijf. Die richtte een onderneming op Cyprus op, waaraan het decoratiebedrijf jaarlijks een vergoeding betaalde voor het gebruik van het merk. Het Cypriotisch bedrijf sluisde het geld via een bedrijf op de Britse Maagdeneilanden door naar een trust op Cyprus, die het geld beschikbaar stelde aan de ondernemer. De ondernemer wordt ervan verdacht zo de winst te hebben afgeroomd en die zwart aan zichzelf te hebben uitbetaald.

WAAROM ZOU JE EEN ANONIEME STRUCTUUR OPZETTEN ALS JE VAN PLAN BENT NETJES BELASTING TE BETALEN?

Het Openbaar Ministerie vervolgt de bestuurder en de fiscalist niet, omdat het niet kan bewijzen dat zij de structuur opzettelijk (mede) hebben opgezet. Het OM beslist nog of het Baker Tilly Berk en de andere verdachten strafrechtelijk gaat vervolgen. De zaak laat zien dat de reputatie van de accountant besmet kan raken door offshore-constructies, zelfs al ziet het Openbaar Ministerie uiteindelijk af van vervolging.

Misschien komt er meer aan het licht over offshore-dienstverlening door accountantskantoren in de komende parlementaire 'mini-enquête' naar belastingontwijking en de rol van de financiële sector. Voorlopig doen de kantoren er het zwijgen toe.

Eerder spraken wij een belastingadviseur van een middelgroot accountantskantoor, tijdens een rit in zijn zuurverdiende Porsche. Hij stelde dat in de maatschappelijke discussie wordt vergeten dat constructies ook legale doelen kunnen dienen. Belasting besparen binnen de grenzen van de wet is immers toegestaan. Verder zijn directeuren-grootaandeelhouders met een aanmerkelijk belang erg gesteld op hun privacy. Zij willen *coûte que coûte* een klassering in de Quote 500 vermijden, omdat zij geen verkeerde lieden aan de deur willen. Aan de vraag of zij de Belastingdienst ook zien als ongewenste gast kwamen wij niet meer toe, omdat de Porsche zijn bestemming had bereikt. Toen het idee ontstond om voor dit

artikel een rondetafelgesprek te houden met een accountant, een fiscalist en een opdrachtgever zei dezelfde adviseur: "Dat gaat nooit lukken. Je krijgt niemand zo ver dat-ie over zijn geslachtsziekte praat."

MAFFIA

"In beginsel mag je optimaliseren. Maar als je vindt dat een offshore-constructie legaal is, durf het dan ook te verdedigen! Er wordt nu te geheimzinnig gedaan", zegt fiscalist Anna Gunn, die van 2007 tot 2015 belastingadviseur was bij een big four-kantoor en nu verbonden is aan de Universiteit Leiden.

De oorsprong van de offshore-vennootschap is in ieder geval niet legaal. De Amerikaanse mafia-cfo Meyer Lansky gebruikte de offshore-constructie als eerste om de fiscus om de tuin te leiden, onder meer met nummerrekeningen bij Zwitserse banken. Zoals bekend deed uitgerekend die belastingfraude hem en Al Capone de das om. Terroristen en de georganiseerde misdaad maken sindsdien dankbaar gebruik van de constructies, maar wij beperken ons hier tot het gebruik door legale ondernemers.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden offshore-bankrekeningen en -vennootschappen gebruikt om vermogens van bijvoorbeeld Joodse families af te schermen voor de bezetter. In en na de Tweede Wereldoorlog kwam ook de *tax planning* op. Langzaam ontstond een adviesindustrie voor offshore-structuren, die de afgelopen halve eeuw enorm is toegenomen; net als het aantal offshore-structuren dat zij adviseerden.

Bij deze structuren blijft de belanghebbende niet zelden anoniem, omdat er *nominee directors* (veredelde katvangers) worden ingeschakeld. Ook zijn de publicatie- en deponeringsverplichtingen vaak minimaal. Bovendien hebben belastingparadijzen met nultarieven niet altijd alle informatie om uit te wisselen, omdat zij bijvoorbeeld geen belasting heffen. De verleiding om de belastinginspecteur in Nederland niet volledig in te lichten kan dan groot zijn.

Volgens jurist en oud-FIOD-rechercheur Jan van Koningsveld is er een buitenlandse offshore-vennootschap betrokken bij meer dan de helft van de belastingfraude-, beleggingsfraude-, corruptie- en witwaszaken die de Nationale Recherche en de FIOD onderzochten. De kans op misbruik is dus niet gering.

Waarom zou je een anonieme structuur opzetten als je van plan bent netjes belasting te betalen, vroegen we aan trustkantoor Intertrust. Het antwoord zweeft vermoedelijk nog ergens tussen de Cariben en het Amstelgebouw in Amsterdam.

LAWFUL BUT AWFUL

Nog niet zo heel lang geleden had het in bepaalde kringen iets stoers om weinig belasting te betalen. Maar bij veel Nederlanders heeft de grote schaal waarop er blijkbaar wordt ontweken en ontdoken geleid tot morele

verontwaardiging, te meer nu de overheid de afgelopen jaren moest bezuinigen. "Het grote publiek ziet het vaak voor het eerst en reageert fel", zegt Anna Gunn.

Lawful wordt vaker *awful* gevonden. "Wat niet verboden is, is toegestaan. De vervolgvraag is of je daarvan dan gebruik wilt maken. Dat is een kwestie van moreel besef", zei een vaktechnicus van EY vorig jaar in een interview met *Het Register*.

Advocaat en hoogleraar belastingrecht Guido de Bont heeft geen problemen met het opschuiven van de grenzen in het gewone belastingrecht. Maar in het fiscale strafrecht moet de grens tussen legaal en strafbaar op grond van het legaliteitsbeginsel voorzienbaar zijn. "Je hebt natuurlijk mensen die zich niets gelegen laten liggen aan de wet. Maar de meeste mensen met een offshore-constructie willen zo veel mogelijk belasting besparen binnen de grenzen van de wet."

De Bont vindt niet dat de rechter de grens tussen legaal en illegaal moet oprekken met het instrument van *fraus legis*. Daarmee kunnen belastingbesparingsconstructies worden bestempeld tot misbruik van recht. Dat kan als die puur voor fiscale doeleinden zijn opgezet, verder geen economisch nut hebben en in strijd zijn met doel en strekking van de wet.

Volgens De Bont is het ook niet strafbaar als die constructies worden gebruikt wanneer de belastinginspecteur achteraf stelt dat de belanghebbende een onvolledige of onjuiste aangifte heeft gedaan. "Er bestaat namelijk vaak discussie over de juistheid van de aangifte en de selectie van de feiten. Het is pas belastingfraude als is bewezen dat de belastingplichtige de intentie had om de wet te overtreden. Als de opbrengst dan opzettelijk wordt verhuld, is er sprake van witwassen."

MEEST DUBIEUZE LANDEN

Top 10 van landen waarover van 2010-2013 de meeste verdachte transacties werden gemeld bij FIU-Nederland (met daarachter het aantal ongebruikelijke transacties).

1. Zwitserland (142/182)
2. Malta (87/133)
3. Nederlandse Antillen (80/83)
4. Luxemburg (67/118)
5. Hongkong (60/65)
6. Cyprus (55/94)
7. Liechtenstein (49/52)
8. Britse Maagdeneilanden (40/48)
9. Panama (35/53)
10. Aruba (21/23)

(Bron: FIU-Nederland)

CIJFERS

In 2013 waren alleen al op de Britse Maagdeneilanden **1.130.190 International Business Corporations (IBC's)** geregistreerd. Daar worden sinds 2000 jaarlijks **50.000-60.000 IBC's** opgericht.

Volgens onderzoeken lopen de schattingen over de vermogens die wereldwijd offshore aangehouden worden, uiteen van in totaal **1.040 miljard tot 21.000 miljard** dollar. In Nederland hadden offshore-vennootschappen eind 2013 voor 1,6 miljard euro aan vast- en registergoed in eigendom en voor **3,6 miljard** euro aan hypothecaire

financieringen verstrekt. Het is niet bekend hoeveel daarvan een illegale herkomst heeft.

In 2009 had de Coördinatiegroep Constructiebestrijding van de Belastingdienst zicht op **15 miljard** euro aan trustvermogens in het buitenland, terwijl het totaal naar schatting veel hoger ligt. Daarnaast is er minstens **7 miljard** euro aan Nederlands spaargeld in het buitenland.

(Bron: T.J. van Koningsveld, *De offshore-wereld ontmaskerd*, Almere 2016/Brief DG Belastingdienst DGB/2009/4690 U)

ETHISCH REVEIL

Gelukkig hoeft de accountant dat bewijs niet te leveren. De accountant moet beoordelen of een voorziening moet worden opgenomen als de post belasting onzeker is. Hij zal daarvoor te rade gaan bij de fiscalist, die minder op safe pleegt te spelen dan de accountant.

Bij belastingfraude komt de Wwft om de hoek zeilen. Als de accountant vermoedt dat een transactie verband kan houden met witwassen of terrorismefinanciering, moet die als ongebruikelijk worden gemeld. Of de transactie ook verdacht is, zoekt FIU-Nederland wel uit. Er moet dus niet alleen worden gemeld als er concrete aanwijzingen bestaan voor witwassen (of terrorismefinanciering).

“Een offshore-constructie of offshore-bankrekening is op zich niet ongebruikelijk”, zegt Peter Diekman, onder meer directeur van de postacademische opleiding

Financieel Forensisch Deskundige aan de Erasmus Universiteit en hoogleraar forensisch accountancy op Curaçao. “De cliënt moet natuurlijk wel de Nederlandse belastinginspecteur informeren. Als de accountant stuit op een fietsenmaker die betalingen laat lopen via een bankrekening in Andorra of op Barbados of Saint Kitts dan moet de accountant daarover wel vragen stellen. Als de fietsenmaker dan ontwijkend antwoordt, moet de accountant of de compliance officer van zijn kantoor een melding doen.”

Het melden van ongebruikelijke transacties gaat kantoren niet altijd even goed af. Ook al wordt er volgens Anna Gunn bij grote fiscale kantoren veel geïnvesteerd in compliance. “Vroeger werd er naar mijn idee minder nagedacht of een belastingconstructie agressief is of niet. Tegenwoordig vaker. Maar de fiscale beroepsgroep is eigenlijk niet zo goed geëquipeerd om allerlei ethische vragen te beantwoorden, want op de universiteit ontbreekt zo'n vak en leer je toch vooral wet- en regelgeving.”

Uit de accountantstuchtrechtspraak blijkt dat accountants vaak worstelen met fout geld. En er zijn geen aanwijzingen dat zij beter uit de voeten kunnen met ethische vragen dan fiscalisten. De Monitoring Commissie Accountancy, die begin november haar eerste rapport presenteerde, is somber op dit punt. Bij corruptie, fraude, bepaalde fiscale constructies en integriteitsvraagstukken is de accountant volgens de commissie vooral geneigd om te kijken of een handelwijze juridisch of wettelijk door de beugel kan. En niet of die moreel ook deugt. “Tenminste een deel van het maatschappelijk verkeer verwacht bij dergelijke casuïstiek dat de accountant (...) ook het publiek belang zichtbaar en afdoende meeweegt.” Bij die afweging is het goed te bedenken dat het publiek vaak strenger oordeelt over goed en fout. ←

VAN ONTDUIKING TOT WITWASSEN

In ruim de helft van alle strafrechtelijke zaken die de Nationale Recherche en de FIOD onderzochten, was een (buitenlandse) offshore-vennootschap betrokken.

Het gaat om vier soorten strafzaken, die vaak in mengvorm voorkomen:

- belastingontduiking (Air Holland, Romario en Machlas)
- beleggingsfraude (Palm Invest, Lekker Leven, Madoff)
- corruptie (SBM Offshore, Joep van den Nieuwenhuijzen, Will F. van Philips Pensioen Fonds, Buck Groenhof, Ballast Nedam)
- witwassen van crimineel geld (Klaas Bruinsma, Willem Endstra).

(Bron: T.J. van Koningsveld, *De offshore-wereld ontmaskerd*, Almere 2016.)